

ТОШКЕНТ ХАКИКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА
ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ФАРЗАНДНИНГ МУҚАДДАС БУРЧИ

ИНСОН қадр-қиммати беқисс юксакликларга кўтарилган. Узро ҳурмат ва ишона, садоқат туйғуси қонуний бурча айланган фаровон замонда яшаймиз. Хур Советлар дёрида умумий тақдир, умумий манфаатлар, ягона коллективизм анъаналари бир кишининг ҳамма учун яшаш, ишлаш ва чексиз меҳрибонликлар кўрсатишида ёрқин намоён бўлишдики, бу шубҳасиз, ривожланган социалистик жамиятнинг буюк фазилатларидан биридир.

Кишининг юксак онглилиги, ақлзаковати унинг бой маънавий қиёфасини белгилайди. Инсоний фазилатларини ошириб, турмуш қондаларига ишқона оқилона муносабатда бўлишга ундайди. Иккионжон партиянинг совет кишинининг гоийий-сийсий жиҳатдан чиқиштириш тўғрисида ҳамхўрилар қилар экан, ёшларнинг етук гоийийлигинга, уларни жамият, оила ва меҳнат анъаналарига садоқат руҳида тарбиялаш масалаларига ҳам алоҳида аҳамият бермоқда. Зеро, ана шу ахлоқий фазилатда катталарга чексиз ҳурмат, кичикларга иззат, қолаверса ота-она шайинини улуғлаш каби олижаноб, муқаддас фарзандлик бурчи ва масъулияти алоҳида мазмун касб этади.

Кишларга, жамиятга ҳурмат билан қараш оила аъзоларининг отанинг онага, онанинг отага ва болаларга, болаларнинг ота-онага ҳурмат билан қарашдан бошланади. Ҳа, бу инсоний фарзандлик бурчи азал-азалдан юқори турган, ҳозирда ҳам ана шундай! Шунинг учун ҳам партия ва ҳукуматимиз бу масалага алоҳида аҳамият бериб келмоқда. Айниқса, кексалар тўғрисида чексиз ҳамхўрилар кўрсатишмоқда. Узларнинг фаровонлигини кўлаб, алоҳида санаторий ва пансионатлар, дам олиш уйлари очиб қўйилган. Бўстонлик районда жойлашган пенсионерлар дам олиш уйи ҳам ота-оналарнинг энг секинлик масканларига айлانган. Келгусида областимизда бундай оромгоҳлар яна кўпай қурилади.

Ота-она меҳри, садоқати нақадар улур ва бебаҳо! Шунинг учун ҳам улар доимо иззат-ҳурматда. Уйимизнинг тўри, қалбимиз кўри уларники! Қанчалар бошга кўтарасан, ардоқласан шунча кам! Яхши кўнларда ота-она қувончига шерик бўлаётган, оғир дамларда унга ҳамдардик қилаётган оқил фарзандларни кўрганда уларга инсбатан кишида меҳр уйғонади. Ахир, ботоб бўлиб қолганида ота-онани ёнидан жилмай, унинг дардига маҳкам бўлиш, соғинч оиларида дуйдор кўришиб, интизор қалбларга қувонч бахш этиш қандай яхши! Бундай меҳрибон ўил-қилар кўпчилигининг «умрингдан барака топ», «ота-онанга минг раҳмат!» деган таъинига сазовор бўладилар. Шунинг айтадилар, фарзанд ота-онанинг суянган тоғи, инсонга боти деб!

Алшпер Навоийнинг:
«Бошини фидо айла ота қонига!
Жисини қил садқа ота бошига!
Туй-қунигига айлаган нурушоп,
Бирисини ой англа, бирисини қуёш!»
— деган ўша машҳур мисраларини яна бир бор эсланг-а! Ўзбек шеърятининг бобоқалони ота билан онани қувш ва оига қисс қилб, юксакларга кўтарилди. Дарвоқе, дунёда ота-онадан унга улур зот борми! Шундай бўлгач, қайси бир ўил-қиз ўз азиз волидасини ҳурмат-иззат қилиши келмайди!
Улур дохилимиз Владимир Ильичнинг онасига бўлган чексиз самимий муҳабати нақадар беқисс эди. Бу туйғуларни у умр бўйи қалбига сақлади. Сургунда, эмиграцияда ана шу ҳайрихоҳлик унга мадад берди. Ехуд, биринчи космонавт Юрий Гагариннинг мана шу қалб сўзларини эслайлик: «Техникунда ўқиб юрган кезларимда 30 сўм стипендия олардим. Бу шу аз бўлишга қарамай, унинг крининг онамга юборар эдим. Довм қанов катта бўлиб, пул топило, онамни боқар қанам, деган фикр ҳаёлимдан кетмасди».

Ота-она қалби дарё каби кенг, кувш каби ҳароратли! Фарзандга дастлабки ҳаёт сабабини ота-она беради. Уни яхши ишларни севишга, ёмон одатлардан нафратланишга ўргатади. Улар фарзандларини волга етказиш, қоринини туғ, эгинин бут қилиш, ўқитиш ва тарбиялаш учун қанчадан-қанча заҳмат ва машаққатлар чекинади.

Қаранг, не-не меҳрибон ва муинс ота-оналаримиз бор-а! Уларнинг ҳаёт йўли осон бўлмади. Улар не-не машаққатларни ўз бошларидан кечирмадилар дейсиз! Ёнг оғир йилларда она-Ватан учун, ҳалқ учун, келажак учун жон

фидо қилдилар. Мана энди улар пирибадавлат кишилар! Кексайиб, қариллик пенсиясини олаётган замондошларимизнинг ҳимматлари ёшларимиз учун ҳаёт мактаби бўлиб қолди. Яқинда матбуотда бир группа Октябрь ветеранларининг воясизларга мураббийлик меҳрига тўла мактублари эълон қилинди. Руҳий тетиклик, жўшқин куч-гайрат, тиниб-тичимаслик, ҳаётга бўлган буқилмас ирода уларни ана шундай даъват билан чиқинга ундади. Бу мактубларда баён қилинган ёшлар ҳулқ-одоб ҳақидаги фикрлар ҳам эътиборини ўзига тортади.

Ота-она меҳри жуда буюк ва фарзанд унинг олдида беишқоя бурчдир. Яхши, оқил, ахлоқли, виждонли ва меҳнатсевар фарзандгина ота-онага, халққа бахт келтиради, жамиятга ўзига муносиб ўрин топади. Аммо, афсуски, муқаддас фарзандлик бурчини турлича ҳушқувчи ёшлар ораминда ҳали ҳам бор. Жамият тарбиясини бузувчи, боғуш қиликларни, қўпол муомаласи, ёқинсиз ҳулқ-атвори билан улар кўнчилигининг нафратига дучор бўлмоқдалар.

«Фалончининг ўғли нобоб чиқди!» деган афсус-надоматлар ҳам кулоққа чалиниб қолади. Бундай номаъқул ёшлар ўз бузуқворларининг ҳурмат-иззатларини оёқ ости қилишгача бориб етгайлар. Умри ўтиб, мунакиб қолган кекса отасига тик қараган ноқобил фарзанддан нима кутса бўлади?!

Бу гапларга ишонгингиз келмайди. Ахир, назора, аччиқ ҳақиқат бу! Битта ёмоннинг қилини мингта яхшининг қайфиятини бузади. Кўнчилиги унинг ёмон одатларидан ранжиди. Аллоҳман даврон Сукрот бундай деган эди: «Шунинг унутмангиз, одамлар сен ота-онанга ҳурматсизлик билан қараётганлигини билб қолмиса, сендан ёшасанга нафратланишади. Шунинг ҳам билгани, ота-онанинг кўнчмақлиги қилсанг, дўстларингдан бутунлай ажралиб қолсан. Чунки, улар сента яхшилик қилиб, раҳмат эшитиш мумкин эмаслигини билб қолмиса».

Қалб ва виждон ҳисларидан маҳрум шахсига ота-онасини ранжитади, уни беҳурмат қилади. Наҳотки, ота-онанинг ғурури оёқ ости қилинса? Сениб, ардоқлаб, алоҳида бино қўйиб парварилган инхони ўсиб, энди ҳосилга қирай деганда... Нуҳ, нуҳ, бунга бизнинг жамиятимиз сира йўл қўймайди.

Доншманд кексалар бир болада етти қўшининг ҳақиқи бор, дер эдилар. Эндликда ҳар бир болада ҳар бир совет кишининг ҳақиқи бор. Шу ўринда пойтахтимиздаги «Илгор» маҳалласи жамоатчилигининг ибратли ишини эслатиб ўтмоқчимиз. Бу маҳаллада яхши одат қарор топан. Кишининг боласи ёмон ўқиса, одобсизлик қилса, ота-онасининг райини қайтарса, уша одам кўнч-қўшинларини олдида жаваб беради. Маҳалла ақиллари уни ўртага олади. Бундай тарбия жоюқларини бошқа жойларда ҳам кўриш мумкин.

Чин инсон ўзининг виждонини олдида ҳалқ учун, Ватан учун, ота-она учун қилган шарафли ишларидан фахрланса, ноқобил ўсган фарзанд ноқия хатти-ҳаракати ва қилимшидан, эзтироба тумшади. Буюк ёзувчи О. Вальзак ёганидек, иззат-ҳурмат ота ва онани, шу қаторда болаларни ҳам қўриқлаб турувшини посбондир: ота-онани у қўлаб ва гапдан, болаларни эса виждон азоби-дан қутқаради.

Кишининг юксак онглилиги, ақлзаковати, маънавий дунёси ва етук ҳиссёлари унинг қудалик ҳаётида, одамлар билан тўғри муносабатда, ҳулқ-атворидан равшан кўринади. Инсон ҳаётини ўзи учун ҳам, бутун жамият учун ҳам фойдалиб бўлган хизматга бағишлаш, касб-хунар ўрганиш, билимни бўлиш, яхши фазилатларни эгаллаш керак.

СССР янги Конституциясида бу талаблар ўзининг ёркин ифодасини топи. СССР Олий Советининг еттинчи сессиясида қилган докладида ўртоқ Л. Н. Брежнев бундай деди: «Гражданининг ўз болаларини тарбиялаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш бурчига бағишланган жодада энди болалар ҳам ота-оналарига ғамхўрлик қилишлари ва уларга ёрдам бериб туришлари лозим, деган ибора ҳам илова қилинди».

Ҳар бир совет кишинида энг улурвор чин инсоний сифатлар мужассамланмоғи лозим.

УЛУҒ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллиги шарафига кенг қулоч ёйган умумхалқ социалистик мусобақасида актив иштирок этган совхоз-заводимиз ишчи-хизматчилари бу кутлуг санани ёруғ юз билан қутиб олдилар. 1977 йил узумчилик соҳасида жуда оғир йил бўлганлигига қарамай, эрта баҳордан

бардик қилаётган бир қатор илгор бригада коллективлари қўнган ҳисса салмоқли бўлди. Жумладан Мавлон Едгоров, Хусан Абдуллаевлар етакчилиги қилган бригада узумзорларидан 106 — 112 центнердан сифатли ҳосил йиғиштириб олди.

Нури Велутов, Ҳолида Абдуллаева, Умар Сулаймо

МЕХАНИЗАЦИЯ ШАРОФАТИ

бўён фидокорона меҳнат қилган соҳибкорларимиз узумзорларда ҳар қачонгидан ҳам мўл ҳосил етиштиришга эришдилар. Шонли юбилей тантаналари арафасида давлатда пайдагиди 1240 тонна ўринга 1520 тонна узум топиштирилиб, бу соҳада қилган 122 процент қилиб адо этилди. Ҳосилдорлик ҳам пайда кўзда тутилган 72,6 центнер ўринга 88,2 центнерга етказилди.

Халқ ҳўжалик планларининг муддатидан илгари ортини билан бажарилишида тақрибали деҳқонлар раҳ

нов, Иброҳим Қўтбидиновлар бошлиқ зренко коллективлари қўнган киритган ютқулар янада қувончлидир. Бу звеноларда ҳосилдорлик 156 — 191 центнергача етказилди.

Совхоз заводимиз ишчилари саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш планларини ҳам анча ортинг билан бажардилар. Юбилей йилида 794 тонна олма қабул қилиб олиб, спиртли олма шарбати ишлаб чиқаришимиз керак эди. Амалда эса 1950 тонна олма қабул қилинган план 245 процент бажа

«УЧҚУН» тўқимачилик-галантерия ишлаб чиқариш бirlашмасида 200 турдан ортинг маҳсулот реализация қилинапти. Мазкур ишлаб чиқариш бirlашмасида бир қатор маҳсулотларга сифат белгиси берилган. Шунинг учун ҳам бirlашмада тайёрланаётган қўнгина буюмларни халқимиз севиб олмақда. Суратда: ишчи М. Муслимова ва смена мастери М. Каримовлар маҳсулот сифатини текширишмоқда.

И. Глауберзон ва В. Спироткин фотолари.

йил охиригача яна юзларча минг сўмлик турли-туман бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш учун мусобақа байроғини тобора баланд кўтармоқдалар.

Қ. ХУДОНҚУЛОВ,
Х. СУЛАЙМОНОВ.

ЗАРБДОР МЕҲНАТ

ВАХТАСИДА

● Бахтиёр УСМОНОВ «Ўзбекхиммаш» заводининг илгор ишчиларидан. У корхонанинг 1-механика цехида ишлаётганига кўп вақт бўлгани йўқ. Бироқ шу қисқа даврда ўзи танлаган касбини пухта ўзлаштириб олиш, коллектив ҳурмат-эътиборини қозонишга улурди. Бахтиёр Усмонов Улур Октябрь 60 йиллигигача уч йиллик шахсий топиширини бажарди.

● ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ проспектида Тошкентда биринчи киноконцерт зали бунёд этилмоқда. Бу йирик объектда юзлаб ўз касбининг усталари бўлган бунёдкорлар меҳнат қилишяпти. 11-Висотстрой трестининг 69-қурилиш бошқармаси гишт терувчиси А. Егорова қўнлик топиширқларини мунтазам 1,5—2 бараварга етказиб бажаряпти. Шу билан бирга у жамоат ишларида ҳам актив қатнашмоқда. А. Егорова шахсий беш йиллик топиширини уч йилда бажариш бўйича юксак мажбурият олган.

УСТАХОНАДАН БИРЛАШМАГАЧА

Бу корхона пойдеворида илк бор гишт қўйилганда туртилган гўдак ҳозирги кунда ўттиз беш ёшли забардаст йигит бўлди. Улур Ватан урушининг суронли йилларида қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш, маҳсулот етиштиришни қўлайтириш иккинчи фронтга айлانган эди. Сургоринг тармоқларини кенгайтириш, бўз ва қўриқ ерлар ҳисобига экин майдонларини ошириш зарурияти ҳисобга олиниб, Бектемир қишлоғида Иригация ва сув ҳўжалиги машина-тракторлари ремонт устaxonаси ташкил этилди.

Меҳнатга яроқли кишилар фронтга бўлганлиги учун ҳам устaxonада 13—14 ёшли ўсмирлардан иборат 80-90 ишчи меҳнат қиларди. Шароннинг нақадар оғирлиги, ишчи кучи ва иш воситаларининг етишмаслигига қарамай коллектив ўз зиммасиданги вазифани шараф билан адо этди. Устaxonада республикамизнинг барча областларидан келтирилган сув ҳўжаликларига қарашли арава, машина, тракторлар ремонт қилинарди.

Устaxonа 1960 йили Иригация асбоб-ускуналари заводига айлантирилди. Қишлоқ ҳўжалиги миёсисининг кенгайганлиги ва бу соҳага қудратли, замонавий техниканинг кириб келиши корхона ривожига ўз таъсирини ўтказди. Заводда физик текширишлар ўтказиш, телемеханика, автоматика асбоб-ускуналари, гидротурборлар ҳамда бошқа асбоб-ускуналар қўлаб ишлаб чиқарила бошланди.

Корхонанинг маҳсулот ишлаб чиқаришини ошириш ва янги цехлар ташкил этишга эътибор қўйилганлиги ҳисобга олиниб, 1964 йилда янги автоматика ва телемеханика цехи тўла қувват билан ишга тушди. Корхона 1971 йилда Тошкент экспериментал-тажриба механика заводи номини олди. Завод йилига тўрт миллион сўмликдан ортинг маҳсулот реализация қила бошлади.

Шу йили завод «Водрестроймаш» ишлаб чиқариш бirlашмасига айлантирилди. Илк бор ташкил этилганда фақат учта цехга эга бўлган устaxonа ўриндаги бirlашма бош корхонасига эндиликда Андижон ремонт-механика, Марғилон трактор-ремонт

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

СССР Олий Совети Президиуми тўққизинчи қақирғи СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси қақирғилиш муносабати билан СССР Олий Совети палаталарининг план-бюджет ва бошқа доимий комиссияларига СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1978 йилги давлат планини ва СССРнинг 1978 йилги давлат бюджетини, шунингдек 1976 йилги бюджетнинг иқтисодиёт тўғрисидаги ҳисоботи олдиндан кўриб чиқиб, СССР Олий Советининг палаталари учун шулар юзасидан ҳулқосалар тайёрлашни топишди.

СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов 16 ноябрь кўни доимий комиссиялар раисларининг кенгашини ўтказди. Бу кенгашда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1978 йилги давлат планини, СССРнинг 1978 йилги давлат бюджетини ва 1976 йилги СССР давлат бюджетининг иқтисодиёт тўғрисидаги ҳисоботи Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг план-бюджет ва бошқа доимий комиссияларида олдиндан кўриб чиқиб, тартиби ва муддатлари ҳақидаги масала муҳоама қилинди. (ТАСС)

заводлари ва ёғочни қайта ишлаш заводи кирди.

Бундан 35 йил муқаддам устaxonада 80—90 кишини меҳнат қилган бўлса, ҳозирги кунда фақат бош корхонанинг ўзида 500 дан зиёд ишчи-хизматчи фаолият кўрсатяпти.

Бirlашма коллективи 20 декабргача йиллик планини бажариш, йил охиригача пландан ташқари 80 минг сўмлик маҳсулот реализация қилиш ва 100 тонна металл тежаш ҳамда ишлаб чиқариш механизациялаш ва автоматлаштириш ҳисобига қўл меҳнатини 10 процента намайитиришга аҳд қилган.

Бirlашмада улар ташаббуси низошлари анчагина. Автоматика ва телемеханика цехи коллективини Октябрь юбилейгача ишчи йиллик плани бажарди. Слесарь-электромонтажчилардан Валентина Медведова, Галина Мустафина, пайвандчи Сергей Викторовлар улур айёмгача 2,5—3 йиллик шахсий топиширини бажариш учун сидидилдан меҳнат қилишмоқда. Сергей Богомолов, Иван Олейников, Петр Евтихов ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари беш йиллик плани учун ярим йилда бажаришмоқчи.

Бirlашма бош корхонаси коллективи саккиз ойлик планини ошириб адо этди. Планданг 3 миллион 31 минг сўмлик ўринга 3 миллион 81 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди.

Корхонада ишлаб чиқариш ҳамми тобора ортиб бориши билан бирга ишчи-хизматчиларнинг турмуш шароити ҳам янада яхшиланяпти. Улар ишдан ва замонавий турар-жой бинолари билан таъминланмоқда. Бош корхонадаги ишчилар ошхонаси меҳнат аҳлига қўнғилли хизмат қилипти. Чорвоқ ва Тошкент денгизи бўйида жойлашган дам олиш зоналарида ишчи-хизматчилар мароғли дам олишади. Шу йилнинг ўзида корхонанинг ўнлаб зарбдорлари мамлакатимизнинг турли бурчаларидаги курорт, санаторий ва дам олиш уйларида хордиқ чиқаришди.

Корхонанинг кечасидан бугуни, бугунидан эртаси янада дорлоқ...

И. НЕҒМАТИЛЛАЕВ,
Ж. ҚУРБОНБЕКОВ,
Ўрта Чирчиқ.

РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАР ТАКЛИФ ҚИЛИШДИ

Бўстонлик паррандачилик фабрикасида корхона рационализаторларидан бир группаси лойиҳалаштирган ва қурган азрозол устаноксига ишга тушди. Ана шу қурилма ёрдами билан парранда тез ва сифатли вакцинация қилинади.

Республика қишлоқ ҳўжалиги министрининг тавсиясига мувофиқ бўстонлик ташаббускорларнинг таклифи барча паррандачилик фабрикаларида жорий этилади.

(ЎЗАТГ)

Икки йиллик план бажарилди

МАШИНА-экскаватор станцияси Чиноздаги илгор бинокорлик ташкилотларидан ҳисобланади. Унинг меҳнатсевар коллективни давлат планларини бажаришда яхши кўрсаткичларга эришиб қолган. Бунёдкорлар ўзининг беш йилликнинг дастлабки икки йиллик планини Улур

Октябрнинг 60 йиллиги кунига бажариш ҳақидаги мажбуриятини шараф билан адо этди. Эндликда келгуси йил ҳисобига ишламоқда.

СССР янги Конституцияси қабул қилинишидан руҳланган коллектив шу кунларда ҳам жадал меҳнат қилмоқда. Айниқса, Ф. Сулай

монов, Х. Аблязов, И. Қанишчиқлар бошлиқ экскаваторчилар бригадалари, З. Газетдинов, А. Биковлар каби бульдозерчилар нормани бажаришда ҳаммага намуна бўлмоқдалар. Улар келгуси йилнинг сўнгги ойлари ҳисобига ишлашяпти. Станция механизаторлари

ТАШАББУС ИЗДОШДАРИ

ОБЛАСТИМИЗДА ўзинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш юзасидан республикамизнинг 15 илгори бинокори бошлаган ташаббус издошлари тобора кўпайиб бормоқда. Ҳозир бундай ватанпарвар бунёдкорлар сафида 2 мингдан ортиқ қурувчилар ва монтажчилар бор. Уларнинг аксарият кўпчилиги зиммага олган шахсий социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажармоқда.

Куни кеча Тошкентдаги пардозлаш трестини бўйлаб аjoyиб хушхабар тарқалди. Шу ташаббус идоши дондор бинокор С. Мирхалдов бошлиқ наққошлар бригадаси беш йиллик планни бажариб, Меҳнатини пухта ташкил этиш, бор тажриба ва маҳоратини сарфлаш, шундан унумли фойдаланиш бригада аъзолари

муваффақиятининг гарови бўлмоқда.

«Чирчиқкестрой» қурилиш бошқармасининг Л. Измайлова раҳбарлигидаги сувоқчилар экватори ҳам бир беш йилликда икки беш йиллик топшириқини бажариш ҳақида берган ваздасининг уқасидан муваффақиятли чиқмоқда. Ўз сафига еш, аммо меҳнатсевар бинокорларини бирлаштирган бу коллектив шу кунларда ўзинчи беш йилликнинг тўртинчи йили ҳисобига ишламоқда. «Ўзбекшахтострой» трестининг бригада пудратини қўллаётган А. Зборивец бошчилигидаги комплекс бригадаси аъзоларининг меҳнати ҳам самарали бўлмоқда. Бу бригада бинокорлари топшириқини доим 1,5 баравар ва ундан ҳам ошириб адо этмоқдалар. Шунинг учун ҳам ҳозирги вақтда уларнинг меҳнат календаридида 1979 йил бошланган.

С. САДИКРОМОВ.

ВАТАН МУДОФААСИ — ДАВЛАТНИНГ МУҲИМ ФУНКЦИЯСИ

«Социалистик Ватаним ҳимоя қилиш — давлатнинг энг муҳим функцияларига кирди ва бутун халқнинг ишидир». СССР янги Конституциясининг 31-моддасида ана шундай дейилди.

СССР Ўзи босиб ўтган 60 йилдан қарийб 20 йиллини босқинчиларнинг юришини даф қилиш ва урушлар вайрон қилган халқ ҳужалигини тиклашга сарфлади. Фашистлар Германиясига қарши урушда Советлар мамлакат 20 миллион одамни йўқотди, бу энг катта йўқотини эди. Минглаб шахар ва қишлоқлар вайрон бўлди, ўн минглаб корхоналар тўхтаб қолди. Мамлакат экономикаси катта зарар етди.

Кейинги ўн йилликлар мобайнида экономиканинг жадал ривожланиши ва социал тарққийи натижасида Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг қудрати ошиб кетди. Бу наҳон майдонда кучлар нисбатини социализм фойдасига хал бўлишига олиб келди. Термоядор урушнинг олдин олишга реал имкониятлар туғилди. 70-йилларнинг бошида халқаро муносабатларда кескинлигининг юмшатилишига томон бурлиш рўй берди. Бироқ бу империализмининг босқинчилик табиати ўзгарди деган гап эмас.

Халқ янҳонда кескинлигининг юмшатилишига қарши бўлган, турли социал тузумдаги давлатлар ўртасидagi муносабатлар асоси бўлган тинч-тотув янаша принциплардан кечинаётган кучлар жангиди экан, бизнинг ҳафизисизлигимиз, Совет ҳалқининг тинч меҳнати қатъий ҳимояси ҳақида унутмаслик керак. Бу ҳақида КПСС XXV съезидида таъкидлаб ўтилган. Айни пайтда империализмининг реакцион доиралари қуролланган пойтахтни аяқ олдиришга ҳарбий бозорларнинг қўлайитиришлариди дунёнинг турли раёонларида уруш ҳавфини туғдирувчи ҳафиз ўқиларини аяқда келтирмоқдалар.

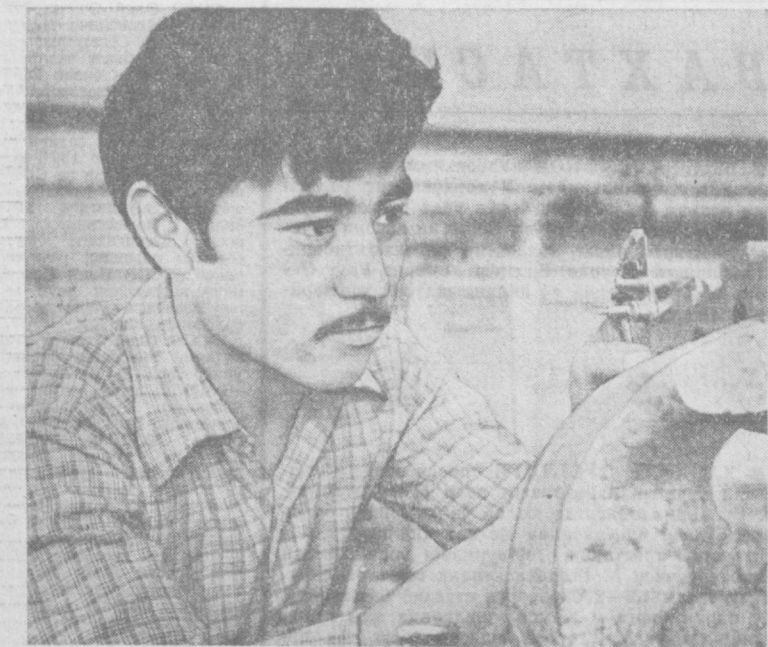
Учинчидан, ҳозирги шароитларда социалистик Ватан

ҳимояси СССР ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари чегараларининг дахсизлигининга таъминлаб қолмасдан, балки, ер шарининг ҳар қандай раёонда империализм келтириб чиқарилган ҳарбий хавфга наош шонли рақсон ролинни ўйнайди. Янги Конституция томонидан тасдиқланган СССР ташқи сибасатининг мақсадига мувофиқ, СССР Қуролли Кучлари мамлакатимизда коммунизм қуриш учун қулай халқаро шароитларни таъминлаш, жаҳон социализм позицияларини мустаҳкамлаш ишига ўзларининг салмоқли ҳиссасини қўймоқда. Агрессив урушларнинг олдини олиш, Совет давлатининг миллий овозлиқ ва социал тарққийи учун курашаётган халқларни қўллаб-қувватлаш борасиди кўп қиррали фаолиятида совет Қуролли Кучларининг ҳам ролинни унутмаслик керак.

Совет Қуролли Кучлари бошқа социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг армиялари сингари тинчликни сақлашда актив омиш, тинчлик посбони бўлиб майдонга чиқмоқда.

Социалистик Ватан ҳимоясида бутун халқ иши сифатида қараб, янги Конституция барча давлат ва жамоат ташкилотларини, СССРнинг барча граждандарини Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш ишида актив иштирок этишга йўналтириб, социализм мамлакатини Қуролли Кучларини керакли барча воситалар билан таъминлаш ишининг аҳамиятини таъкидлади. Уртокот Л. И. Брежнев Тула шахрига «Олтин юлдуз» медалини топшириш лавитида шундай деган эди. «...Совет Иттифоқининг мудофаа потенциаллигининг тинч ҳаётимизда қўллаб-қувватлаш ҳақ қим журъат қилалмаслигини унут етарли бўлиши лозим».

Михаил ЯСКОУБ, генерал-майор, фалсафа фанлари доктори. (АПН).

● СУРАТДА: «Ташэлектромаш» заводининг илгори йиғувчи-слесари Акмал Муҳамедов. У кунлик топшириқларини 120—130 процентга етказиб бажармоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ИШЧАНЛИК РУҲИДА

ОБЛАСТИМИЗ шахар ва раёонлари комсомол ташкилотларида ҳисобот-сайлов конференциялари бошланди. Комсомоллар ўз конференцияларида ҳисобот давридаги фаолиятларига ақиб жас, наватбадги йиллар учун жанговар программа тузиб олмақдалар. Илгори тажрибаларини умумлаштириб, пропаганда қилмоқдалар, камчиликларини тугатиш йўллари кўрсатилди.

АНГРЕН — қончилар, нуричлар, бунёдкорлар шахри. Шаҳар саноатчилари, бунёдкорлари юбилей йилида ҳар қачонгидан ҳам самарали меҳнат қилиб, юксак кўрсаткичларни қўлга киритдилар. Улар ўн ой ичида пландан ташқари 4 миллион 430 минг сўмлик маҳсулот реализация қилишга эришдилар. Юбилей йилида топшириқларидан 3,5 минг каварат метр кўп уй-жой фойдаланишга топширилди. Утган йили етти хил маҳсулот сифат белгиси билан ишлаб чиқарилган бўлса, бу йил 25 хил маҳсулот ана шундай белги билан реализация қилинмоқда.

Бундай зафарларга эришишда оловқаб комсомол-ешларнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Буюк зафарлар романтизми, билимга чанқоқлик билан яшаётган комсомол-ешлар ақл-заковатлари, билим-туғанамас ғайрат-шижоатлари билан коммунизм пойдеворини кўтармоқдалар.

Шаҳар комсомол комитети Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш мақсадида қатор тадбирларни амалга оширди. «Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига — 60 зарбдор ҳафталик» шiori остида шикоятли меҳнат кунлари бошланди. Биз ана шу ҳаракатда актив қатнашганлар қаторида керамика комбинатининг ишчиси М. Орипов, «Ўзбекшахтострой» қурилиш трестининг еш ишчиларидан В. Бровкин, А. Вавилов, В. Киселёв ва бошқа илгорлар номини фарх билан тилга олмиш. Улар ўз маънавиятини ошириш, илгори тажрибаларини кенг қўллаш, икки резервлардан унумли фойдаланиш ҳисобига бир беш

— Шаҳар комсомол ташкилотли ешларни коммунистик руҳда тарбиялашга жуда катта аҳамият бермоқда, — дейди ҳисобот-сайлов конференциясида доклад қилган шахар комсомол комитетининг биринчи секретари С. А. Аббасов. — Барча комсомол ташкилотлари «КПСС XXV съезди қарорлари — ҳаётга» шiori остида бутуниттифоқ ленинча заҳидида иштирок етдилар. Шаҳар комсомол ташкилотли хузурида ташкил этилган штаб бу борада муҳим тадбирларни амалга оширди.

Ешларнинг марксизм-ленинизм фолларини чуқур эгаллашларида комсомол маорифи системаси асосий мактаб бўлиб хизмат қилмоқда. Кео

геология-разведка экспедициясининг аъзоси комсомол-ешларнинг меҳнат ва сибсий активлиги янҳонда ошди. Комсомол-ешлар 27 октябрдаёқ икки йиллик топшириқини янҳонда сибий билан адо етдилар ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг вимпелсини олишга муяссар бўлдилар. Биз бундан кейин ҳам ана шу юбилейга таъйиғарлик даврида пайда бўлган ишчанлик руҳини давом еттириваримиз.

«Ўзбекшахтострой» трестини пардозлаш бошқармасининг бўёқчиси М. Йўлдошев ҳам бошқарма комсомол-ешлари эришадиган меҳнат галабалари ҳақида тўлиб-тошиб гапирди. — Шу кунларда, — деди нотиқ, — юзлаб ешлар келаси

— Шаҳар комсомол комитети ўз сарфига 13 мингдан ортиқ ВЛКСМ аъзосини бирлаштирган. Утган ҳисобот даврида 3884 ишчи-қиз Ленин комсомолли сарфига қабул қилинди. Шаҳар комсомол ташкилотли ВЛКСМ аъзоларининг жанговарлик руҳини ошириб бораляпти.

СССР янги Конституциясининг муҳомакисси даврида, — деди доклад юзасидан музокарага чиққан Шарқий-қурама

шаҳар комсомол комитети раёонлаштирилган ҳаракатини янҳонда кенгайтириш бўйича конкурс эълон қилган эди. Лекин бу конкурсга ўз вақтида ақиб жас берилмапти. Агар бу муҳим тадбир икки сиктириб берилса, ана ҳам катта муваффақиятларни қўлга киритиш мумкин эди.

Доклад юзасидан музокарага чиққан Ангрэн разрез комсомол ташкилотининг секретари Ю. Фёдоров, резина-техника заводи комсомол-ешлар бригадасининг бошлиғи А. Галиуллов, 20-мактаб ўқувчиси С. Грейнев, керамика комбинати комсомол комитетининг секретари С. Саъдуллаев ва бошқа комсомоллар эришадиган муваффақиятларини таъкидлаш билан бирга камчиликларини ҳам очиб ташладилар. Айрим корхоналарда социалистик мусобақани ташкил етишда формализмга йўл қўйилмоқда. «Ўзбекшахтострой» қурилиш трестини, 9-шахта, шахар автобазаларида ешларни раёонлаштирилган ҳаракатига жалб етишга етарли эътибор берилмапти. Жойларда ешларнинг самарали меҳнатдан сўнг дам олишлари учун белгиланган тадбирлар тўла-тўқис амалга оширилмапти, деб бўлмайд.

Докладчи ва музокарага чиққан комсомоллар ана шу камчиликларни тугатиш юзасидан фикр ва мулоҳазаларини билдиришди.

Конференцияда область комсомол ХХ конференцияси делегатлар сайланди.

Конференцияда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. Ғ. Гафуржонов нутқ сўзлади.

Конференция ишида область комсомол комитетининг биринчи секретари С. Б. Камолов иштирок етди.

Конференцияда шахар комсомол комитети бюросининг янги состави сайланди. Ташкилий пленумда шахар комсомол комитетининг биринчи секретари қилиб С. А. Аббасов сайланди.

Б. ПУЛТОВ.

Шоҳида ИМАНГУЛОВА Тошкентдаги «Химчистка» фабрикасида меҳнат қилди. У 12 йиллик меҳнат фаолияти давомида қўллаб-қувватлашга апаратын қасбни ўргатди. Фрунзе раёон Советининг депутаты Ш. Имангулова кийим-кечақларни тез ва соз тозалашда бошқаларга намуна бўлмоқда.

А. Жданов фотоси.

КЕЛГУСИ Й И Л ҲИСОБИГА

Новомихайловка луб заводи ишчилари ва инженер-техник ходимлари бир ойдан оширок вақтдан бери келгуси йил ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқармоқдалар. Ваздасида вафодор коллектив йил бошидан социалистик мусобақани авж олдириш, мавжуд резервлар ва имкониятларни қидириб топш ҳақида ишга солиш, асосбу-воситалар паркидан унумли фойдаланиш тўғрисида йиллик маҳсулот реализация қилиш планини муддатидан уч ой илгори адо етган эди.

Шу дерам мобайнида 9,5 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Ишлаб чиқарилган қанот толеси 4766 тонна икки планда белгиланганидан 246 тонна ортиқни ташкил етди. Корхона ишчи-хизматчилари йиллик планни ҳам шараф билан адо етмоқдалар. Ҳозиргача қўшима реализация қилинган маҳсулот 200 минг сўмликка етиб қолди.

Коллектив йутқларидида социалистик мусобақа қолблар билан ишчи-хизматчиларнинг ҳиссаси каттадир. Айниқса, меҳнат жаҳдасидида ўзери беллашулда доим муносорли уришларини эғаллаб келётган Е. Ринкалова, Н. Сентхилова, А. Зиковавалар раҳбарлик қилётган сменалар коллективларининг икки самарали бўлмоқда. Улар икки йиллик планни корхонада биринчилар қатори бажаришди. Учинчи беш йиллик шахсий нормаларини тўрт йилда бажаришга ақд қилган Р. Лисаконова, А. Бегенина, З. Мавлюдова ва бошқа илгори ишчилар ҳозирги вақтда келгуси йил ҳисобига маҳсулот беришляпти.

СССР янги Конституцияси қабул қилингандан ва Улуғ Октябр социалистик революциясининг 60 йиллиги байрами тантаналаридан бениҳоя руҳланган корхона ишчилари зиммаларига оширилган мажбуриятлар олди. Улар икки йиллик планга қўшима қамда 300 минг сўмлик маҳсулот реализация қилиш ва 200 тонна тола ишлаб чиқаришга ақд қилдилар. Эндиликда шу ақднинг тўла уқдасидида икки учун ўзери мусобақани янҳонда авж олдиримоқдалар.

М. ПЕЙСОНОВ.

ПИШИҚЛИК ОМИЛЛАРИ

16 ноябрь куни Тошкентда пойдеворлар, фундаментлар ва ерости ишчи-операторлар динамикасига бағишланган Бутуниттифоқ конференцияси очилди. Конференция СССР Фанлар академияси ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг проблема кенгашлари, СССР Гостроини сейсмология ва зилзилага бардошли қурилиш масалаларини билан алоқадор бошқа марказий ва республика ташкилотлари иштирокида ўтказилмоқда.

Шу билан макур проблема хусусида тўртинчи илмий учрашув ўтказилляпти. Унда таъқиқчи олимлар, илмий-таъқиқчи институтлари ва олий ўқув юрларининг мутахассислари, ишлаб чиқариш ходимлари қатнашмоқдалар.

(ЎзТАГ).

Нуров, Абдулла Юсуповлар ҳам юқори унумга эришиб, ўз сменаларида 6—7 гектар ерни ағдаришди.

Хўжалиқнинг мана шундай азамат механизаторларининг ғайрат-шижоатлари тўғрисида ҳозиргача мавжуд 330 гектар майдоннинг 280 гектари сифатли шудгорланди. Бу йил қолхозчилар иш сифатига алоҳида эътибор беришмоқда. Шудгорланган майдонлар қолхоз

Ҳаким Давлатов хўжалиқнинг энг илгори бригада бошлариди. Бригада сабаз-воткорлари йиллик планни ноль ойидаёқ қўйириб қўйишган. Шу кунгача ҳар гектар майдондан 500 центнердан қарам, 480 центнердан ош лавлағи, 420 центнердан помидор, 150 центнердан сабзи ҳосилли йиғиштириб олди. Ҳозир ҳам сабзи ҳосиллини йиғиштириб олмишди. Бу ишда Ле-

ҳақини контролли группаси аъзоларида иборат махсус комиссия томонидан қабул қилиб олинляпти. — Шудгорлашни эртанидиган тугаллашимиз, — дейди қолхоз партия ташкилотининг секретари Собир Айтубоев, — Механизаторларининг унумли ишлашларини учун ақиб шариот яратиб берганимиз. Улар иссиқ оқват, махсус кийим-бош билан таъминланган.

Ҳаво очтилиб, пайкалардан нам қутарилаётганида қолхозчилар ана далага отланмишди. Ҳа, қузнинг ҳар бир иссиқлиқ кунлари ганимат бўлиб қолган. Қорқовонли кунлар келмасидан бор ҳосилни йиғиштириб, сарамжомлаб олиш керак. Қолхозчилар ана шундай иш тутинляпти.

— 31 дастурхонига планда 5210 тонна ўғина 6 минг тонна турли хил сабаз-вот маҳсулотларни етказиб бериш, зиммаларига социалистик мажбуриятларини ошириб бажариш, дейди қолхоз бош агрономи Эргаш

Пўлатов. — Даладаримизда ҳақи ҳосил бор. Мажбурият қўшимча равишда яна давлатга минг тонна сабаз-вот маҳсулотларни сотамиз.

Кейинги йилларда катта-кичик йиғишларда, байрам ва тантаналарда Калинин раёонидида Оржоникидзе номи қолхоз тез-тез тилга олинладиган бўлиб қолди. Бу бекиз эмас, албатта. Қолхоз аъзолари йилдан-йилга сабаз-вот маҳсулотлари ҳосил-

дидлар. Ишбилармон деҳқонларнинг ғайрат-шижоати, қолхозчиларнинг баракали меҳнатлари тўғрисида юбилей йилида ҳар икки бригадани ҳам мўл ҳосил етиштиришди. Бригадалар шу кунгача йиллик планни 150 процентга бажаришди. Энг қувончли шунданки, бу қолхоз тилларда ҳам, умуман қолхоз бўйича ҳам давлатга сабаз-вот сотиш барча турлари бўйича ошгани билан адо

етилди. Айниқса помидор, қарам, саримсоқ пивс каби экинлардан юқори ҳосил қўтарилди.

Хўжалиқда илгорлар ҳаминча қадрланиб келди. Улар моддий ва маънавий рағбатланмишмоқда. Социалистик мусобақа якунларига қўра қолхоз бу йил уч маротаба раёон қўшма қизил байроғинини қўлга киритди. Мусобақа қолбларидан олти кини «Йиғиш» автомашинаси билан мукофотланди.

Қўлимизда қолхозининг давлатга деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини сотиш бўйича энг сўғити маълумоти турлиш. Маълумотининг сўғити устуни давлатга сотилган маҳсулот турлари бўйича йиллик планини бажарилиши. Қўра югуртирамиз. Маҳсулот со-

дирлигини ошириб келиш-

Эришляётган ютуқларининг бош омили фан-техника ютуқларидан, органик ва минерал ўғитлардан кенг фойдаланиш, бир майдонда йилга икки маротаба ҳосил олиш ва нихотат ўрта хосил кадрларини тайёрлаш, жой-йойига қўйишлариди. Дарвоқе, қадрлар соз бўлса, машаққат оз бўлур, деб бекиз айтишмаган. Қолхоз парвонесини ва партия ташкилотли бу масалага янҳонда эътибор бериляпти. Мана, биргина мисол. Таяқбали деҳқонлардан Юсуф Рўзиев ва Абдулла Нуржоновлар эрта баҳорда қолхоз бригада-га бошлиқ қилиб тайинля-

МЕҲРИБОН МУРАББИЙ

Маффираат Олимжоновна

Олимжоновна Тошкентлик хотин-қизларни тарбиялаётган мактабда, 1918 йилининг бошларида, Фарҳод канали қурилишида, Жиззахда қолхўз тузилиши учун курашда фаол иштирок этган. 50 йилдан ортиқ вақт коммунистик руҳда тарбияланган энг олижаноб ишда қатнашган.

Маффираат опа мана шу ўтган йиллар мобайнида шахримиздаги 83-болалар ботчасида тарбияли. 95-ўрта мактабда тил ва адабиёт ўқитувчиси. Чўқур кўпик маҳалла хотин-қизлари ўртасида саводсизликни тугатиш курашида муаллим бўлиб ишлаб, ҳамда жамоат ишларида фаол иштирок этди. Кейинчалик пойтахтнинг Сағбон кўчасидаги «Иккинчи беш йиллик» маҳалласидати 107-болалар ботчасига муҳрилик қилди. 1949 йилдан бошлаб эса, ҳозирги Собир Раҳимов районидаги «Янги турмуш» маҳалласига жойлашган 88-болалар ботчасисига раҳбарлик қилиб келмоқда.

У Макаренкога ўз устозини сифатида доим ҳурмат билан тилга олади. Педагог касбияга саноқат қўйиб, қўлини босиб ҳам балли шунданлир. Тинимсиз иламини, мутлоқа қилишни севган. Маффираат опа 1952 йилда Нозимий номидаги Тошкент педагогика институтини мактабга тарбия факультетини кечки бўлимини имтиёзи билан тугатди.

Моҳир педагог раҳбарлик қилаётган 88-болалар муассасасидати саниз гуруҳида бугун бир йўла 260 дан анд кичиктой таълим-тарбия олипти. Хар йили сентябрь келиши билан 50 дан ортиқ бола шу қувонқор маскандан мактаб кўчсига йўл олади. Боғчада таълим-тарбия ишлари яхши йўлга қўйилганлиги ва элимизнинг жанжи ўғил-қизлари меҳрибон билан кураш олиганлиги тўғрисида ҳам ахир коллектив ота-оналарнинг катта ҳурмат-эътиборини қозониб келмоқда.

«Олижаноб мураббининг шогирдлари кўп. Боғчада ундан тарбиячилик маҳорати, Совет педагогикаси сирларини ўрганган Қаноат Шукророва, Хидоятхон Пулатова, Латофат Шокирова, Клара Ориповалар ондан беҳад ўқиндилар. Улар кичиктойларни тарбиялашда ўз устозлари каби ширинтойларга онадек меҳрибон ва ғамхўр бўлишпти.

Партия-ҳукуматимиз Маффираат опа меҳнатларини муносиб тақдирлаб келмоқда. 1940 йилда унга «Халқ маорифи аълочи» унвони берилди. Кўсини беазаган қатор медаллар, нишонлар унга билдирилган ҳурмат, эъзознинг тасмоллиди. 1964 йилда опа ҳақида яна бир қувонқор воқеа юз берди. «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи» унвонини олишга мушарраф бўлди. Ўшанга ҳаётимиз гузлари, бриниб юрмишмаз инқолаб — аниқ фазандаларимизнинг жонқуяр ботбон, некса мураббийи маффираат парвар онахон Маффираат Олимжоновнага келгуси хайрли ишларида янгидан-янг муваффақиятлар, куч-гайрат ва соғлиқ тилаймиз.

А. ТАРТАУЛОВ.
Суратда: устоз педагог Маффираат Олимжоновна.

Инсоният тарихида капитализмнинг ёмирилиши ва коммунизмнинг тантанаси даврини бошлаб берган Улуғ Октябрнинг шонли ғалабаси тўғрисида адабиётшунослиги ва тилшунослиги тараққиёти учун кенг ва равшан йўл очилди.

Фундаментал илмий тадқиқотлари орқали ҳозирги кунда шухрат мажонга таралган кенг қамровли ўзбек филологиясига совет даврининг дастлабки кунларидан бошлаб асос қўйила бошланди. Тўғри, бу даврда филология соҳасида ҳам махсус илмий-тадқиқот институтини тасис этилгани йўқ эди. Аммо адабиётшунослик ва тилшуносликка онд барча изланишлар ва тадбирлар айрим давлат таъкилотлари томонидан амалга оширилди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати собиқ колониал Туркистон халқларининг маданияти юксалишига, тегишли илмий-тадқиқот ишларининг ролига катта аҳамият бериб, 1918 йилининг бошларида, Туркистон республикаси Маориф халқ комиссарлиги қосида илмий комиссарлик, шу жумладан ўзбек илмий комиссарлиги тузди. Бу илмий комиссия (1920 йилда Илмий бўлим, бир йилдан сўнг эса, Давлат илмий хайъати номини олди) қисқа вақт ичида бир қатор муҳим тадбирларни амалга оширди: араб графикаси асосидаги ўзбек алфавитининг ислоҳини ташлабди, эама адабиёт ва оғзаки халқ ижоди намуналарини тўплаш, ўрганиш ва нашр этиш, ўзбек илоси ва терминологиясининг илмий асосларини ишлаб чиқиш, ўзбек тилининг грамматикасини яратиш, тил ва адабиёт, адабиёт назарияси дарсликларини ёзиш, инқилобдан илгари ва ҳозирги замон адабиёти бўйича хрестоматиялар, терминология ва илмий тилик лугатлар тузиш, фольклор асарларини нашр этиш соҳасида катта ишларни амалга оширди. 1921 йилдан бошлаб фольклор диалектологик экспедициялар мунтазам равишда таъкилот қилди.

М. Нуриддинов фотоси.

МАРОҚАЛИ УЧРАШУВ

ЯҚИНДА Тошкент Театр ва расомлик санъати институтида шоир, ёзувчи Ҳамза Муҳтор билан учрашув бўлди. Учрашувни институтнинг ўқув ишлари бўйича проректори Т. Валиев олд. Асқад Мухтор маҳоратли ҳақида катта ўқитувчи, филология фанлари кандидати Ҳ. Қаримов доқад қилди. Институт ўқитувчиси И. Жунанов, студентлардан Ш. Тўлагулова, Ф. Исмондодова, Р. Қаримовалар Асқад Мухтор шеърларидан ўқиб беришди. Шунингдек,

Урта Осиёда миллий чегараланиш ўтказилиб, Ўзбекистон ССР таъкилот этилган, республика Маориф халқ комиссарлиги қосидаги Узебларнинг ўрганиш комитети, сўнгроқ Илмий марказ (Академцентр) филология тадқиқотлари кенг равишда амалга ошира бошланди. Ўзбекларнинг ўрганиш комитетининг ташаббуси билан Эргаш Жуманов билан Фозил Йўлдош ўғли, Пулкан Жомурот ўғли, Абдулла Нуралiev, Нурман Абдвой ўғли,

Холер Абдукарим ўғли каби улан халқ шонлири аниқланди ва 1925 йилининг октябрдан 1929 йилгача бўлган даврда халқ достончиларидан 42 та достон ади олинди ва аялдоқлар учун саклаб қолинди. «Ашулар» (1925), «Ўзбек маколлари» тўпламлари нашр этилди, «Маориф ва ўқитиш», «Ер юзи» ва «Алган» журналларида, Г.О. Юнусов, Ф. Зафарий, Элбек, Х. Зарифовнинг фольклорга онд маколлари эълон қилинди.

1929 йилда республикадаги биринчи илмий тадқиқот муассасаси — Ўзбекистон давлат илмий тадқиқот институтини ташкил этилди. Бу комплекс илмий таъкилот составида, ўзбек тили, ўзбек адабиёти, ўзбек секторлари ва фольклор кабинети ҳам бўлган. Сўнгроқ 1932 йил мазкур институт эа. минда Ўзбекистон маданияти куриниш илмий тадқиқот институтини ташкил топган, ўзбек филологияси соҳасидаги илмий ишлар ҳам ани шу институтда марказлашди.

Совет даврида ўзбек адабиётшунослиги ва тилшунослиги соҳасида қўлга киритилган жиддий ютуқлар, маҳалла кадрларнинг етишиб чиқиси

1934 йилининг бошидан эътиборан махсус филология илмий таъкилот — Ўзбекистон Тил ва адабиёт институтининг ишга тузиши имкониятини яратди (Ўзбекистон Фанлар комитети қарамонидати бу институт 1937 йилда УЗССР Халқ Комиссарлар советининг қарори билан улуг рус ёзувчиси А. С. Пушкин номи берилган).

Махсус филология илмий муассаса тасис этилган, унда республиканинг энг яхши адабиётшунослик соҳасида ҳам бир қатор муҳим тадқиқотлар олиб борилди: Ўзбек тилининг илмо лугати, «Русча-ўзбекча лугатининг 1 жилди, бир қатор терминологик лугатлар, ҳозирги замон ўзбек тили, тил тарихи ва диалектологиясига онд тадқиқотлар эълон қилинди.

ТАИ ш илмий кадрларни тарбиялаш соҳасида ҳам жиддий ишлар олиб борди. Келажикда ўзбек адабиётшунослиги ва тилшунослигига сал-

бийлашувчи ва тилшунослик олимлари тўпланди. Натижада ТАИда дастлабки илмий илмий кадрлар (Отанжон Хошим, профессор Гози Олим Юнусов, профессор Фитрат, Олим Шарафиддин, Ойбек, Хамид Олимжон, Уйғун, Ходи Зариф, Қаноат Рамазон, Хомил Ёқубов, проф. А. Саъдий ва бошқалар) билан бир қаторда кўча кураинган рус олимлари (профессор Е. Д. Поливанов, профессор А. В. Миртов, К. К. Юдахин, И. А. Батманов, А. К. Боровков, В. В. Решетов ва бошқалар) ҳам иш олиб бордилар.

Натижада институтда филология тадқиқотларининг қўламини кенгайташ илмий ишларнинг савияси тинимсиз равишда кўтарилди бори. Институт ташкил топган килиб унинг ходимлари томонидан ёзилган «К. Маркс ва Ф. Энгельс санъат ҳақида», «Адабиёт соҳасида илмий таъкилотлар номи тўпламлар» босилиб чиқди. Бундан сўнг ҳам совет адабиётининг назарий масалалари ва унинг тарихини яратиш институт коллективининг диққат марказида турди. «Ихидий ўсиш соҳасида» (1936) ва «Ўзбек совет адабиёти 15 йил ичида» (1939) тўпламлари нашр этилди. Тил-

моқли ҳисса қўшган И. Султонов, Ю. Султонов, В. Абдуллаев, М. Шайхон, Г. Каримов, Х. Сулаймон, Х. Раулов, М. Абдуллаев, Ж. Шарипов, Ш. Абдуллаев, З. Маъруфов, С. Зуфаров, Х. Фозиов, О. Усмонов ва бошқалар институтнинг дастлабки аспирантлари бўлган.

1939 йилда республикада СССР Фанлар академиясининг филиали таъкилот этилди. Шу муносабат билан ТАИ қайта курилиб, тил, адабиёт ва тарих институтига айлантирилди.

Улуғ Ватан уруши йилларида совет фанининг кўпгина йирик ербоблари Тошкентда ишладилар. Улар орасида академик А. Н. Толстой, СССР Фанлар академиясининг муҳбир ёзувчиси М. В. Жирмунский, В. Ф. Шишмарев (булар сўнгроқ академик қилиб сайланган), Е. Э. Бертельс, Н. К. Пиксанов, А. Ю. Яковлевский, проф. А. К. Боровков (сўнгроқ СССР ФА муҳбир ёзувчиси), проф. Н. Н. Кононов (сўнгроқ СССР ФА академиги), атоқли рус олимлари профессор С. Г. Бархударов, Д. Д. Благоев, К. Л. Зелинский, Б. С. Мейлах, Б. С. Михайловский, Е. Б. Тегер, И. И. Толстой, Д.

Н. Ушаковлар бор эди. Бу машхўр олимлар билан ҳамкорлик тўғрисида ўзбек филологиясининг савияси янада кўтарилди. Рус олимлари билан ҳамкорликда Алишер Навоий асарларининг таъкилот маттилари таъкилот бошланди. Ўзбек адабиёти тарихи, иккинчи лугат (русча-ўзбекча, ўзбекча-русча)лар, ўзбек тили тарихи, диалектологияси, илмий грамматикаси, ўзбек халқ оғзаки ижоди бўйича ағидан-янг тадқиқотлар яратилди.

Партия ва совет ҳукумати-нинг, совет халқининг доимий дим, 4 секторга эва бўлса, ҳозирги кунда эса унинг 20 секторига 200 га яқин илмий ходим самарали меҳнат қилмоқда. 1943 йилда институт ходимларидан икки кишигина на фан кандидати эди. 70-йилларга келиб унда 20 фан доктори, юздан ортиқ фан кандидати хизмат қилмоқда.

Бир қанча асарлар рус ва ўзбек олимларининг илмий, ижодий ҳамкорлигида майдонга келди. М. В. Жирмунский ва Х. Т. Зарифовнинг «Ўзбек халқ қаҳрамонлик эпоси», Ойбек ва А. Дейчининг «Алишер Навоийнинг гоҳлар дунёси» асарлари, ўзбек тилшунослари А. Гуломов, З. Маъруфов, Т. Шермухамедовнинг проф. А. К. Боровков билан биргаликда ўрта мактаблар-чирга юқори синфлари учун тузган ўзбек тили грамматикаси шулар жумласидандир.

1943 йилда УЗССР Фанлар академияси тасис этилди. Унинг составида ҳозирги замон ўзбек тили, ўзбек совет адабиёти, фольклор секторларини бирлаштирувчи Тил ва адабиёт институтини мустақил равишда иш бошлади.

Филология фанини ривожлантириш ҳақида партия ва ҳукуматнинг кундалик ғам-хўрлиги тўғрисида сўнги йилларда ТАИ ҳам тубдан қайта курилади ва беҳод даражада кенгайтирилди. 1943 йилда ТАИ фақат 21 илмий хо-

ғамхўрлиги ТАИ коллектив филология соҳасида муҳим тадқиқотлар яратиш билан жаваб берди. ТАИ аллақачон филология илмининг республикадаги марказига айланган. ТАИ республикадаги энг яхши илмий кууларни жалб этган ҳолда 50-йилларнинг ўрталаридан бошлаб кўплаб фундаментал асарлар яратди. Бу йиллар мобайнида ўзбек тилининг илмо қондалари ишлаб чиқилди ва «Ўзбек тилининг илмо лугатини босилиб чиқарилиди.

Институтда Ўзбекистондаги рус адабиёти, тарихида назарияси, рус тили ва адабиёти, адабий алоқалар секторлари ишлаб турибди. Институт томонидан нашр этилган 2 томлик «Ўзбекистондаги рус адабиёти тарихи очерки» катта илмий ва сиёсий аҳамиятга эга бўлган муҳим фундаментал тадқиқотлар жумласидандир.

Институт адабиётшунослари яратган икки томлик «Ўзбек совет адабиёти тарихи очерки» республика жамоатчили-

ги томонидан қизгин кутиб олинди. Уларнинг СССР Фанлар академиясининг М. Горький номидаги жаҳон адабиётини институт коллективини билан ҳамкорликда Москвада рус тилида нашр этган «Ўзбек совет адабиёти тарихи» асари эса Абу Райҳон Бериуний номидаги УЗССР Давлат мукофоти билан тақдирланди. Сўнги йилларда институт коллективининг яна бир иши — халқ шоири Эргаш Жуманов бўлб ўғли бадий ижодини таъкилот этиш ва нашр қилиш соҳасидаги ишлар ҳам Бериуний мукофотиға сазовор бўлди. Ҳозирги кунда институтда бир қатор муҳим тадқиқотлар аяқланган. Институт коллективининг узок йиллик самарали меҳнати муваффақиятли равишда аяқланган, ўзбек тили илмий грамматикасининг II томи босмадан чиқди, энг қадимги даврлардан то Улуғ Октябр социалистик революциясигача бўлган кўп асрлик бой материаллар қамраб олган 5 томлик «Ўзбек адабиёт тарихи» яратилди ва бу тарихнинг дастлабки томи босмадан чиқди. Халқимиз тарихида биринчи бор ўзбек тилининг икки томлик лугатини яратилди ва чоп этиш учун Москвадаги ихтисослаштирилган «Рус тили» нашриятига топширилди. Икки томлик «Адабиёт назарияси» яратилди ва ҳоҳазо.

ТАИ адабиётшунослик ва тилшуносликнинг барча соҳалари бўйича муҳим фундаментал тадқиқотлар олиб бормоқда. Ўзбек филологиясининг ҳозирги кундаги юксак савияси Улуғ Октябрнинг самарасидир.

М. ҚУШЖОНОВ,
ЎЗССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг директори, филология фанлари доктори.

Дунё овози Чет эл хабарлари

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ТЕМИРЎЎЧИЛАР
ҲАМКОРЛИГИ

БЕРЛИН. Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги шарафига ўтказилган социалистик мусобақа ГДР темирўўчилари ижодий таъкилотлиги активлаштириш учун қудратли омил бўлди. Улар юбилей йилида юк ташвиш кундалик нормасини ўтган йилга нисбатан 30 минг тонна оширдилар. Совет темирўўчиларининг таъкилотлиги ва илгор иш методлари ГДР темирўўчиларида кенг қўламда қўлланилмоқда.

ОКтябрь ВАХТАСИННИГ
ЯКУНЛАРИ

УЛАН-БАТОР. Монголияда Октябр юбилейи шарафига ўтказилган меҳнат вахтасининг якунлари чиқарилиб, Улан-Батор, Дархан, Чойбалсан, Эрдэнэт ва бошқа шаҳарлардаги кўпгина саноат корхоналарининг коллективлари байрам-олди мажбуриятларини тўла ва ошириб бажарганликларини тўғрисида рапорт бердилар.

МХР марказий статистика бошқармасининг хабар беришча, умуман мамлакатда социалистик мусобақа давомида 50 миллион тургрлик маҳсулот планга қўшимча равишда ишлаб чиқарилиб, 6 миллион тургрлик курилиш-монтаж ишлари бажарилиб, планга қўшимча юк ташвиш ҳажми 17.8 миллион тонна километр га етган.

ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЙТИДАН
ОРҚАДА ҚОЛМАЙ

ПРАГА. Социалистик Чехословакиянинг конструкторлари жаҳон техникасининг энг яхши намуналаридан қўшимчайдиган машина ва асбоб-ускуналар яратишмоқда. Корхоналар хар йили энгги машиналарнинг 200 га яқин намунасини ишлаб чиқаришни ўзлаштирмоқда.

Инженер-энергетиклар 500 минг киловатт қувватли мамлакатда биринчи буг турбинасини яратдилар. Бу турбина Прага яқинидаги «Мельник —

ИСТИҚБОЛЛИ ТАРМОҚ

СОФИЯ. Софиядаги «Средец» электрқар ва моторлар заводида бир тонна юк кўтарувчан универсал электрқарнинг янги тур кўлаб ишлаб чиқарила бошланди. У омборхонада ишлатиш учун йўлланган. Плевелдаги «ВИТ» заводида юкларни горизонтал ташкилдиган электрқар ишлаб чиқариш бичиринчи марта ўзлаштирилди. Бу электрқарнинг қуввати шу хилдаги бошқа машиналарга нисбатан икки баравар ошқидир.

Узаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида ихтисослаштириш ва кооперациялаш тўғрисида Болгария кўтарма транспорт машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш ҳамда экспорт қилиш соҳасида Европадаги олдинги ўринларининг бирига чиқиб олди.

[ТАСС, 16 ноябрь].

ГДР ОЛИМЛАРИГА ҲАДЯ

Совет олимлари чет эллик ҳаммасабларига «Ой жисми фонд»дан яна бир ҳадя топширдилар. 16 ноябрь кунин СССР Фанлар академиясига Совет Иттифонининг учта атомат станцияси ерга келтирилган Ой жисми солинган найналарини ГДР олимларига тантанали топишириш маросими бўлди. ГДР Фанлар академиясининг бош секретари К. Гроте қилиб ҳоҳиш қилди олтириш. совет олимларининг хар сафар шундай ядидил илмий материал топиширишлари бошқа мамлакат-

ларнинг олимларига эур ишонч билан қараётганликларининг ифодасидир. Биз шу ишончга жаҳон илм-фани учун муқим қадар катта фойда келтириш — планеталар ва Еримиз тарихини янада чуқур билиш билан жаваб қайтаришга ҳаракат қиламиз, деди.

«Интеркосмос» кенгашининг расми академик В. Н. Петров Ой материалларини таъкилот этишда немис олимларига муваффақиятлар тилади. У таъкилот айтидики, СССР билан ГДР олимлари

ва мутахассислари ўртасидаги ҳамкорлик космик орбиталарда, жумладан, «Союз-22» космик кемасининг учили чоғида айнакча яқинда намойи бўлди. «Интеркосмос» программасида қатнашувчи мамлакатларнинг биргаликдаги тадқиқотлари янги йиллар ичида космик фазонини таъкилот этишда социалистик мамлакатларнинг ҳамкорлиги тўғрисида янгида имзоланган ҳукуматларар битимта мувофиқ янада кенгрок программа бўйича ривожланиб боради, деди олим. [ТАСС],

ҲИНДИСТОНДА ДЎСТЛИК ФЕСТИВАЛИ

ДЕХЛИ, 16 ноябрь. (ТАСС). Ҳиндистон пойтахтидаги энг катта заллардан бирида Улуғ Октябр социалистик революциясининг 60 йиллигига бағишланб Ҳиндистонда совет маданияти ва санъати фестивали тантанали вазиёда очилди. Залда ташки ишлар министри А. Ватс, марказий ҳукуматнинг бошқа министрлари, сўсий партиялар ва оммавий таъкилотларнинг, пойтахт жамоатчилигининг намоёндалари бор эди.

Маориф ва маданият министри П. Ч. Чундер таъкилот нутқида бундай деди: Бу йилги фестиваль Ҳиндистон халқи билан Совет Иттифониди халқи ўртасидаги дўстона алоқаларни янада мустақамлаш ишига қўмеклашиш лозим. Шу нарсароғат қувончлики, фестиваль Октябрнинг 60 йиллиги ва Ҳиндистон мустақиллигининг 30 йиллиги юбилейи нишонланган йилда ўтмоқда.

Фестивалдаги совет делегациясининг бошлиғи, СССР маданият министрининг ўринбосари В. И. Попов КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг ҳинд халқига йўлаган савийи табригини, йўлга равақ тилаб билдирган истатини топишди.

Совет делегациясини Ҳиндистон бош министри Мораржи Десаи қабул қилди. Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи ақидеа Москвада олиб борилган музокараларнинг натижаларига юксак баҳо бериб, Ҳиндистон—Совет дўстлиги мустақамлашаради, деб ишонч билдирди ва совет халқига, унинг раҳбарларига, шахсан КПСС Марказий Комитетининг бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневга савийи салом ҳамда миннатдорчилик топиришни илтимос қилди.

ГИБРАЛТАРНИНГ ТАҚДИРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНМОҚДА

МАДРИД, 16 ноябрь. (ТАСС). Яқин келажикда Гибралтар вакиллари иштирокида Испания билан Англия делегацияларининг масала таъкилот аҳдлашилди олинди. Бу учрашувда томонларнинг Гибралтар масаласи ҳусусидаги позицияси муҳокама қилинади.

Гибралтар — Британиянинг энг сўнги мустамалакларидан бири. Инглизлар уни 1704 йилда Испаниядан босиб олишган. 1713 йилда шартномасини имзолаган Испания Гибралтарни қайтариб олишга ҳеч бора уринган бўлсада, хар сафар базадан жудо бўлишни астамаётган Буюк Британиянинг жиддий қаршичилиги дуч келди.

Испания бош министри Адольфо Суарес яқинда Англияга қилган визити чоғида Гибралтар проблемасини яна кўтарди. Гибралтар Испания тасарруфига ўтказилиши ва кейинчалик унга автономия берилишини инглизларга таъкилот қилди.

МУЗЕЙ ЯНГИЛИКЛАРИ

Шаҳримиздаги А. Навоий номи Давлат Адабиёт музейидан ҳар олган ўқимашининг муҳим адабий тарихий даврларини муассасаларининг ташкилчилари хар бир томошанини кишиқилтириш, ўзига жалб этади. Ун беш йилдикри, музейда халқимизнинг маданий мерос бойликлари ардоқлиб, кўргазмаларга томошабиларга намойиш этиб келинмоқда. Бу ёлдорликларни жамоатчилик эътиборига ҳавола этишдан мақсад кишиқиларининг маданий савиясини ошириш ва уларни эъзозлашдири. Шу жиҳатдан бу дароҳнинг хизмат бениҳодир.

Музейдаги бир неча хоналар ўзбек халқ шоири, мутафаккири, А. Навоийнинг ва замонашларнинг ҳаёти, ижодий фаолиятини ериштира қаратилган. Яқинда

музей директори, профессор Хамид Сулаймонов раҳбарлигида бир гуруҳ олимлар халқимизнинг севишли фарзандлари Хамза Ҳанмадова Нисийн ва Абдулла Нодирий ҳаёти, ижодидан сўзлашувчи хона таъкилот қилинди. Бу билан совет адабиётини эллик экспонатлари янада баёиди. Хонага Н. Қўзиёев ишланган «Хамза Ҳанмадова грандиалар уруши даврида» ва А. Қодирийнинг оиласи билан китобхонлик қилаётган рангил катта расмлари осылган. Экспонатлар каторида Фадеев чизган «Хамза Шоҳмардонда» ва «Хамза Ҳанмадова мақбарасининг қурилиши» расмлари ҳам намоишга қўйилган. Айниқса, А. Қодирийнинг шахсий ва оила аяқомлари, К. Эминов чизган адибнинг ўз қўчасидан ўтиб бораётган

ҳаёлан расми, «Ўтган кунлар» романининг Ингирманчи йиллардаги нашр муроваси ва бошқа экспонатлар хонага фойда киритилди. С. Айниқ, «Қўлар» романини ишланган, «И. Охунбоев бошчилигидаги Ўзбек делегациясини фронтда». Улуғ Ватан уруши кунларида 14 етим болани қарамонига олган Шомамхумовлар оиласи каби рангли лаҳзалар ва мемуар китоблар кейинги хонага яна ҳам кўркамлаштирган.

Т. Саъдуллоевнинг «Наврўзда қилар баъзи», К. Эминовнинг «Сўқоқ қилган қўриқини» сингари иллюстрациялари ва бошқа ёзувчи ҳамда санъаткорлар ҳаёти ва ижоди ҳақидаги материаллар музейнинг совет адабиёти бўлими мазмунини янада тўқиди.

Х. МҲМИНОВА.

АНГОЛАНИНГ МАҚСАДИ —СОЦИАЛИЗМ ҚУРИШ

ЛУАНДА, 16 ноябрь. (ТАСС). Ангола халқ озодлик ҳаракати (МПЛА) Марказий Комитети Сиёсий бюросининг секретари Лиску Лара Уузе вилотида нутқ сўзлаб, бизнинг мақсадимиз Анголада социалистик жамият қуришдан иборат эканлигини биз ҳеч қачон ва ҳеч кимдан ишгиранимиз йўқ, деди.

Бизнинг социализм қуриш йўлидан олға қараб қилаётган ҳаракатимиз, деб таъкилотди у, реал ва аниқдир, чуқуни биз ёлғиз эмасмиз. Бугунги кунда, Улуғ Октябр социалистик революцияси амалга ошганидан кейин 60 йил ўтган, тобора кўлаб

халқлар социализм йўлини танила олмоқда. Бу эса тушунариди, чуқуни социализм-инсониятнинг келажигидир.

Л. Лара халқ Анголосига катта интернационал ёрдам ва мадад берганликларини учун Совет Иттифонига, Кубага ва социалистик ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатларга миннатдорчилик билдирди. Бу мадад, деди у, — мустақамлашни бораётган бирдамнинг муносиб намунасидир. Бундай бирдамлик Африкани мустақамлашчилик ва ирқчиллик қолдиқларидан батамом ҳалос қилиш учун ҳозирги вақтда роғат зарурдир.

ЛАОС Халқ-Демократик Республикасининг ҳамма вилоятларида қишлоқ хўжалиқ маҳсулотларини ишлаб чиқаришни қийайтириш учун оммавий ҳаракат кенг авж олди. Деҳқонлар, уларга ёрдамга келган ўқувчилар, студентлар, халқ озодлик армиясининг жангчилари ирқияти ишларини олиб боришмоқда. СҲРАТДА: Венгрия вилоятидаги Хатсайфог районига канал қурилиши. КПЛ—ТАСС фотоси.

